

SYMPOZIUM
NABOŽENSKÉ DĚJINY ČESKOLIPSKA III

5. září 2026 od 9.00 hodin

SÁL ZÁKUPSKÉ RADNICE

pořádá

ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST – DĚKANSTVÍ ŽÁKUPY

PROGRAM

9.00 – 12.00 hodin

Jan Rozum: *Kostel sv. Jiří v Dobranově*

Šimon Marušiak: *Pašijové hry v Mimoni*

Milan Svoboda: *Pozvání do krypty. Otázky a náměty spojené s výzkumem krypty a barokních sarkofágů v kostele sv. Fabiána a Šebestiána v Zákupcích*

Ivan Peřina: *Průzkum a dokumentace krypty Anny Marie Franzisky Toskánské v kostele sv. Fabiána a Šebestiána v Zákupcích*

Luboš Zeman: *Heraldická výzdoba sarkofágů krypty Anny Marie Franzisky v kostele sv. Fabiána a Šebestiána v Zákupcích. Erb jako prostředek mocenské reprezentace*

12.00 – 13.00 hodin

Oběd pro účinkující.

13.00 – 17.00 hodin

Milan Černý: *Mizející stopy Anny Marie Františky ve Svádově*

Robert R. Novotný: *Barokní procesí 17. a 18. století na příkladech z dobrovického, českodubského a velvarského vikariátu*

Marie Foltýnová: *„Svatá těla“ – fenomén importu a produkce celofigurálních relikviářů katakombálních světců v Evropě mezi lety 1690–1800*

Tomáš Vomlela: *Kapucínský konvent v Zákupcích mezi lety 1945–1950*

Dana Stehlíková: *Kaple Panny Marie v Götzdorfu (Božíkově)*

Martin Aschenbrenner, Jan Rucz: *Zbožnost císaře Ferdinanda Dobrotivého a císařovny Marie Anny Savojské*

ANOTACE PŘÍSPĚVKŮ

Jan Rozum

Kostel sv. Jiří v Dobranově

Kostel sv. Jiří v Dobranově představuje mimořádně hodnotu, avšak v širším povědomí dosud opomíjenou sakrální památku bývalého zákupského panství, které bylo pod správou rodu Sasko-Laenburského. Cílem příspěvku je vyzdvihnout historicky význam kostela a popsat materiálovou proměnu jeho jednotlivých částí včetně vnitřního vybavení a umělecké výzdoby.

Šimon Marušiak

Pašijové hry v Mimoni

S pašijovými hrami, jako jednou z forem náboženských her, se v severních Čechách setkáváme od konce 16. století. Drobná divadelní představení se postupem času rozrostla v rozsáhlé inscenace pojednávající o Kristově utrpení. V Mimoni se poprvé s takovouto hrou setkáváme v roce 1673. Po delší odmlce dochází v 1. polovině 20. století k obnovení pašijové tradice, kdy hry přerostly v kulturně-náboženský fenomén přesahující hranice města. Věhlasná představení ukončuje nástup druhé světové války, odsun německého obyvatelstva a poválečné kulturně-politické proměny. Obnova tradice her na přelomu 20. a 21. století již reflektuje nový sociálně-náboženský kontext. Tento příspěvek si dává za cíl posluchače seznámit s fenoménem pašijových her v Mimoni, a kromě historiografických údajů nabídnout nové poznatky o hudební složce her, jež měla přinejmenším od 20. století v inscenacích nezastupitelnou roli.

Milan Svoboda

Pozvání do hrobky, otázky a náměty spojené s výzkumem hrobky a barokních sarkofágů v kostele sv. Fabiána a Šebestiána v Zákupech

Nově otevřená krypta Anny Marie Františky Toskánské a jejího chotě nabízí řadu otázek a badatelských námětů nejen z oblasti historie a jejích podoborů, ale také z hlediska dalších odborných disciplín. Konferenční příspěvek se pokusí kategorizovat a shrnout dosud zjištěná fakta.

Ivan Peřina

Průzkum a dokumentace krypty Anny Marie Franzisky Toskánské v kostele sv. Fabiána a Šebestiána v Zákupech.

Příspěvek představí výsledky operativní dokumentace v březnu otevřené krypty s ostatky Anny Marie Franzisky, velkovévodkyně toskánské, rozené princezny sasko-lauenburské a jejího prvního manžela Filipa Viléma Augusta, prince a falckraběte z Neuburgu. Tématem však nebude samotný umělekohistorický rozbor uložených sarkofágů s ostatky. Hlavním cílem příspěvku bude představit předpokládané fáze výstavby krypty v kontextu stavebního vývoje kostela.

Luboš Zeman

Heraldická výzdoba sarkofágů krypty Anny Marie Franzisky v kostele sv. Fabiána a Šebestiána v Zákupech. Erb jako prostředek mocenské reprezentace.

V období baroka dosáhla pohřební kultura svého vrcholu. Smrt byla chápána jako velkolepé, dramatické představení a výzdoba náhrobků a sarkofágů se plně podřídila barokní pompéznosti, iluzionismu a symbolismu. Jako vizuální doklad rodové příslušnosti, společenského postavení a zásluh zemřelého sloužila heraldická výzdoba. Baroko proměnilo pohřební schránky v luxusní umělecká díla plná emocí a okázalé reprezentace. Nedávné otevření krypty v děkanském kostele v Zákupech se sarkofágy Anny Marie Franzisky, velkovévodkyně Toskánské a jejího prvního manžela Filipa Viléma Augusta, prince a falckraběte z Neuburgu, přineslo po letech nová zjištění.

Úroveň umělecké náročnosti kovových schrán je mimořádná. Rozhodně nebyly chápány jako pouhé

schránky na mrtvá těla, ale jako reprezentativní sochařská a kovolitecká díla nejvyšší kategorie uměleckého řemesla. Součástí cínových reliéfů a dalších dekorativních doplňků byla i heraldická výzdoba.

Příspěvek představí heraldickou výzdobu obou sarkofágů, analyzuje heraldické programy a přiblíží jejich symbolický význam v rodové sasko-lauenburské tradici.

Milan Černý

Mizející stopy Anny Marie Františky ve Svádově.

Autor příspěvku představí dosavadní výsledky svého badatelského úsilí. Zdánlivě nepatrné stopy minulosti nás přivádějí k překvapivým zjištěním.

Robert Radim Novotný

Barokní procesí 17. a 18. století na příkladech z dobrovického, českodubského a velvarského vikariátu.

Cílem příspěvku je připomenout dnes již téměř zapomenuté projevy barokní zbožnosti v podobě mimořádných procesí konaných v 17. a 18. století. Tato procesí směřovala ke sv. Linhartu v Hlavici, k Panně Marii v Turnově a ke sv. Isidoru v Budenicích a ve Velvarech.

Marie Foltýnová

„Svatá těla“ – fenomén importu a produkce celofigurálních relikviářů katakombálních světců v Evropě mezi lety 1690–1800.

Stejně jako do mnoha katolických zemí západní Evropy byly také do habsburské monarchie, jejíž součástí byly české země, ve velkém přiváženy ostatky prvních křesťanských mučedníků. Jednalo se o takzvaná *corpi santi* neboli těla katakombálních světců, exhumovaná z římských katakomb po jejich znovuobjevení v roce 1578.

Tento příspěvek představuje výjimečný soubor devatenácti *corpi santi*, které pro svá česká panství získala v Římě toskánská velkovévodkyně Anna Marie Franziska (1672–1741). Své aktivity zaměřila na panství Zákupy, Horní Police, Kácov, Hostivice a další, kde nechala postavit řadu sakrálních památek a kam dovezla ostatky římských katakombních svatých. Tato sbírka slouží jako unikátní příklad barokního mecenášství a oběhu posvátných ostatků, kdy se pozornost přesunula od pouhého dovozu ke složité umělecké a rituální transformaci s cílem upevnit náboženskou autoritu.

Soubor svatých, instalovaný jako „svatá těla“ na těchto místech, je spíše jedinečným příkladem širšího evropského fenoménu. Většina z nich byla vybavena skleněnými maskami, hrudními kryty a speciálními pouzdry na kosterní pozůstatky končetin. Zatímco velkovévodkyně zadala finální výzdobu a sestavení renomovaným dílnám v klášterech v Chotěšově a Doksanech, její dvorní umělci a řemeslníci byli najímáni na subdodávky jednotlivých komponentů. Tato symbióza klášterní ruční práce a elitního dvorního umění vytvořila specifickou barokní estetiku, v níž byla těla svatých upravena tak, aby působila jako „živé postavy“. Tento příspěvek zkoumá materiálové aspekty těchto artefaktů, ověřování autenticity a způsoby, jimiž tato jedinečná díla užitého umění utvářela barokní náboženskou krajinu a identitu v Čechách, a z pohledu památkové vědy.

Tomáš Vomlela

Kapucínský konvent v Zákupích mezi léty 1945–1950

Příspěvek se zabývá osudy zákupského kapucínského konventu a bratrů kapucínů působících v Zákupích mezi lety 1945–1950. Rok 1945 představoval pro konvent klíčový milník, jelikož město v severočeském pohraničí opustili bratři z řad českých Němců tvořící veškeré osazenstvo areálu a konvent osídlila nová česká komunita. Ta se následně musela začlenit mezi starousedlíky i nově příchozí obyvatele z různých koutů republiky a od základu budovala své vztahy k občanům Zákup i okolí, k církevní hierarchii na úrovni regionu, okresu, litoměřické diecéze či provincie a k úředním

orgánům třetí republiky a následujícího komunistického režimu. Druhý mezník tvoří rok 1950, kdy byl konvent v rámci akce „K“ vyklizen, čímž byla činnost kapucínského řádu v Zákupích ukončena. Snažíme se tedy především zjistit, jak se mohla v případě nevelkého konventu v pohraničním městě poválečná situace a nástup komunistického režimu podepsat na osudech jeho osazenstva, na vztazích řeholníků s okolím i na stavu areálu samotného. Zkoumáme průběh odsunu německých řeholníků a dalšího obyvatelstva v Zákupích, příchod českých kapucínů a jejich začleňování do života obce i budování vztahů s výše zmíněnými subjekty. Objasňujeme též, jak mohli řeholníci trávit svůj volný čas, jak prožívali perzekuce komunistického režimu vůči katolické církvi a jak bylo realizováno vysídlení konventu a jeho předání novému vlastníku.

Dana Stehlíková

Kaple Panny Marie v Götzdorfu (Božíkově)

Text doplněný plánovou a fotografickou dokumentací popisuje a hodnotí barokní kapli Panny Marie v Götzdorfu, její výzdobu a vybavení od 18. století do roku 1967. V tomto roce nechal MNV v Zákupích se souhlasem církve kapli zbořit, stejně jako budovu zákupského děkanství. Demolici provedl ženijní prapor Československé lidové armády.

Martin Aschenbrenner, Jan Rucz

Zbožnost císaře Ferdinanda Dobrotivého a císařovny Marie Anny Savojské.

Příspěvek se zabývá zbožností císaře Ferdinanda Dobrotivého a císařovny Marie Anny, tím, jak se projevila při výzdobě zámecké kaple v Zákupích. Dále se zabývá průběhem restaurování a nového vybavení kaple včetně informací o jednotlivých umělcích a řemeslnících, kteří se na těchto pracích podíleli.